ભગવાન શ્રી કુંદકુંદ-કહાનજૈનશાસ્ત્રમાળા, પુષ્પ-૫

ૐ

નમ: સિદ્ધેભ્ય: ।

શ્રી

સમવસરણ-સ્તુતિ

(રચયિતા: શ્રી હિંમતલાલ જેઠાલાલ શાહ)
(બી. એસ. સી.)

અને

કુંદકુંદ-સ્તવનાદિ સ્તુતિસંગ્રહ

★

: પ્રકાશક:
શ્રી દિ. જૈન સ્વાધ્યાયમંદિર ટ્રસ્ટ
સોનગઢ-૩૬૪૨૫૦ (સૌરાષ્ટ્ર)

આઠમી આવૃત્તિ : પ્રત ૫૦૦૦
વિ.સં. ૨૦૫૪ • ઈ.સ. ૧૯૯૮

પ્રાપ્તિ સ્થાન:
શ્રી દિ. જૈન સ્વાધ્યાયમંદિર ટ્રસ્ટ,
સોનગઢ-૩૬૪૨૫૦ (સૌરાષ્ટ્ર)

મૂલ્ય : રૂા. ૫-૦૦

મુદ્રક :
જીનલ ગ્રાફીક્સ
અમદાવાદ.

ૐ

શ્રી સમવસરણ સ્તુતિ

(અનુષ્ટુપ)

ધર્મકાળ અહો! વર્તે, ધર્મક્ષેત્ર વિદેહમાં;
વીસ વીસ જહાં ગર્જે, ધોરી ધર્મપ્રવર્તકા.

(શાર્દૂલવિક્રીડિત)

જ્યાં ગર્જે જગનાથ એ પરિષદે રચના અલૌકિક છે,
દોવેના અધિવાસ-સ્વર્ગ થકીયે શોભા અધિકી દીસે;
દેવો-ધનપતિ-સ્હાયથી સુરપતિ રચના રચે રમ્ય એ,
પોતાથી જ બનેલ તે નિરખતાં આશ્ચર્ય પોતે લહે!

(અનુષ્ટુપ)

અચિંત્ય ભવ્ય ને દૈવી, રત્નોના આરસા સમું;
પ્રભુનું એ સમોસર્ણ, બાર યોજન વ્યાસનું.

(શાર્દૂલવિક્રીડિત)

ધૂલિસાલ વિશાળ, કંકણ સમો ઘેરે સમોસર્ણને,
દેવે વર્ણ વિવિધના રતનની રજથી રચ્યો જેહને,
રત્નોના બહુરંગના કિરણની જ્યોતિ અતિ વિસ્તરે,
આ શું મેઘધનુષ ભૂમિ ઊતર્યું સેવે જગત્તાતને !

(અનુષ્ટુપ)

ધૂલિસાલ મહીં આઘે ચાર છે માનસ્તંભ ત્યાં;
સ્વર્ણના ને અતિ ઊંચા, માનીના માન ગાળતા.

(સ્રગ્ધરા)

ચામરને છત્ર રાજે, ધ્વજ પણ ફરકે-ભવ્યને જે નિમંત્રે
ઘંટા વાજિંત્ર વાગે, સુરપતિકરથી ચૈત્યપ્રક્ષાલ થાયે;
ચોબાજુ ચાર વાપી, સ્ફટિક તટવતી, નિર્મળા નીરવાળી.
ક્યારે એ માનસ્તંભે લળી લળી પ્રણમું, ગર્વને સર્વ ગાળી?

(શિખરિણી)

ભૂમિ છે ત્યાં દૈવી, ૧જિનગૃહ તણી પાવન મહા,
ઘણાં મંદિરો જ્યાં, અતિશય મનોરમ્ય રચના;
મનુષ્યો દેવો ત્યાં પ્રભુભજનને નૃત્ય કરતાં,
અહો! ભક્તિભીનાં પ્રભુચરણમાં ચિત્ત ઢળતાં.

(અનુષ્ટુપ)

કંકણાકારની છે ત્યાં, ૨ખાતિકા જલધિ સમી;
તરંગો, જળપ્રાણીથી, દેવ-નાવોથી દીપતી.

૧ જિનમંદિર ૨ ખાઈ

(ઉપજાતિ)

મણિના કિનારા, અતિ સ્વચ્છ પાણી,
જળ શું દ્રવ્યાં આ ૧શશિકાન્તમાંથી!
પ્રભુ પૂજવાની અતિ ભાવનાથી
શું સુરગંગા ઊતરી ઊંચેથી?

(અનુષ્ટુપ)

ભૂમિ ભવ્ય લતાવનની, મ્હેકતી સુરભિવતી;
લતાઓ જ્યાં હસે સર્વે, ખીલેલાં સુમનો થકી.

(હરિગીત)

ત્યાં મંદ લહરે વિવિધરંગી પુષ્પરજ બહુ ઊડતી,
જે ઢાંકતી વન ગગનને સંધ્યા સમા રંગો થકી;
પર્વત ક્રીડાના દિવ્ય ને મંડપ લતાના ભવ્ય છે,
શીતળ શિલા શશિકાન્તની જ્યાં ઈંદ્ર વિશ્રાંતિ લહે.

(ઉપજાતિ)

ઋતુ ઋતુનાં ફૂલ ત્યાં ખીલ્યાં છે,
વાયુ સુગંધી બહુ વિસ્તરે છે,
સુવાસ શું એ વનનાં ફૂલોની,
કે શું સુકીર્તિ જિનના ગુણોની?

(અનુષ્ટુપ)

ત્યાં છે કોટિ અતિ ઊંચો, સ્વર્ણનો મણિએ જડ્યો;
સ્વર્ણના આભમાં જાણે, શોભે નક્ષત્રમંડળો.

૧ ચંદ્રકાન્તમણી

(શાર્દૂલવિક્રીડિત)

દેવો રક્ષક દ્વારના, કર વિષે આયુધ ધારી ઊભા,
મંગળ દ્રવ્ય સુરમ્ય ને નવનિધિ, સો તોરણો શોભતા,
દ્વારોની દ્વય બાજુએ સ્ફટિકની બે નાટ્યશાળા દીસે,
દૂરે બે ઘટ ધૂપના, ધૂમ થકી ઢાંકે અહો! આભને.

(હરિગીત)

એ નાટ્યશાળા ગાજતી વીણા મૃદંગ સુતાલથી,
ગાંધર્વ-કિન્નરી ગાનથી બહુ દેવદેવી સુનૃત્યથી;
દેવાંગના જયગાન કરતી, નાચતી, આનંદતી,
અભિનય કરી જિન-વિજયનો કુસુમાંજલિ જિન અર્પતી
- કુસુમાંજલિ પ્રભુ અર્પતી.

(શાર્દૂલવિક્રીડિત)

ચંપક, આમ્ર, અશોક આદિ વનની ભૂમિ મનોહારિણી,
વચ્ચે રમ્ય નદી, તળાવ, ભવનો, શી ચિત્રશાળા રૂડી!
કોકિલા ટહુકે મધુર હલકે, ફળફૂલ વૃક્ષે લચે,
જાણે અર્ઘ લઇ ઊભાં તરુવરો ધરવા ત્રિલોકેશને!

(તોટક)

બહુ વૃક્ષ વિશાળ મનોહરણાં,
રવિકિરણનો પથ રોકી રહ્યાં,
તરુતેજ ઝળોમળ છાઈ રહ્યાં,
નહિ દિવસ રાત જણાય તિહાં.

તહીં ચૈત્યતરુવર દિવ્ય મહા,
મૂળમાં પ્રતિમાજી વિરાજી રહ્યાં;
સુર ભક્તિની ધૂન મચાવી રહ્યાં,
જયગાન થકી વન ગાજી રહ્યાં.

(અનુષ્ટુપ)

સ્વર્ણની મેખલા જેવી, શોભે ત્યાં વનવેદિકા;
જડેલી રત્નની છે ને, પછી છે ધ્વજભૂમિકા.

(વસંતતિલકા)

માળા-મયૂર-કમળાદિ સુચિહ્ન સાથે,
સુવર્ણસ્તંભ પર શી ધ્વજપંક્તિ રાજે!
ફરકાવતી વિજય એ જગનાથનો કે
બોલાવતી ત્રિજગને જિન પૂજવાને?

(અનુષ્ટુપ)

કાન્તિમાન, અતિ ઊંચો, કોટ ચાંદી તણો અહો!
દ્વારની દિવ્ય લક્ષ્મીથી, નાટ્યશાળાથી દીપતો.

(તોટક)

શી કલ્પતરુભૂમિ રમ્ય અહા!
નદી, વાવ, સભાગૃહ સ્વર્ગસમા;
દશવિધ અહો! તરુકલ્પ તળે,
નિજ સ્વર્ગ ભૂલી બહુ દેવ રમે.

માલાંગ તરુ બહુ માળ ધરે,
દીપાંગ તરુ પર દીપ બળે;
ફૂલ માળ અને દીપમાળ વડે,
વન પૂજી રહ્યું શું જિનેશ્વરને?
સિદ્ધાર્થ તરુ અતિ દિવ્ય દીસે,
મનવાંછિત જે ફળદાયક છે;
ત્રણ છત્ર રહે તરુરાજ પરે
ફરકે ધ્વજ, સુંદર ઘંટ બજે,
એ વૃક્ષ તળે સિદ્ધબિંબ રહે,
સુરલોક જહાં પ્રભુભક્તિ કરે;
કોઈ સ્તોત્ર ભણે, પ્રભુગુણ સ્મરે,
કોઈ નમ્રપણે ભગવાન નમે.
કોઈ ગાન કરે, કોઈ નૃત્ય કરે,
કોઈ શુદ્ધ જળે અભિષેક કરે;
કોઈ દીપ વડે, કોઈ ધૂપ વડે,
સુર પૂજી રહ્યાં પરમાતમને.

(અનુષ્ટુપ)

ગોપુરાદિથી શોભંતી સ્વર્ણ-વનવેદી પછી,
અહો! પ્રાસાદ સુંદર ને રત્નસ્તૂપ તણી ભૂમિ.

(ઉપજાતિ)

સુવર્ણ સ્તંભો મણિની દિવાલો,
ચંદ્રી સમા ઉજ્જવળ ચારુ હર્મ્યો;

દેવો રમે ત્યાં, કરતા સુવાર્તા,
નાચે, બજાવે, પ્રભુગાન ગાતા.

(હરિગીત)

છે સ્તૂપ બહુ ઊંચા મનોહર, પદ્મરાગ મણિ તણા,
અરિહંત ને સિદ્ધો તણાં બહુ બિંબથી શોભે ઘણા;
ત્યાં દેવ-માનવ ભાવભીના ચિત્તથી પૂજન કરે,
અભિષેક, નમન, પ્રદક્ષિણા કરી હર્ષ બહુ હૃદયે ધરે.

(અનુષ્ટુપ)

નભોસ્પર્શી, મનોહારી, અહો! કોટ સ્ફટિકનો,
પદ્મરાગ તણાં દ્વારો, મંગળ દ્રવ્યોથી દીપતો.
પછી રત્નદિવાલો ને રત્નસ્તંભ પરે અહો!
મંડપ રત્નતણો ઊંચો, એક યોજન વ્યાસનો.

(વસંતતિલકા)

શ્રીમંડપે ગણધરો મુનિ, અર્જિકા ને,
તિર્યંચ, સુરગણ, માનવની સભા છે,
અહિ-મોર ને મૃગ- હરિ નિજ વેર ભૂલે,
સૌ શાંત લીન થઈ અમૃતધાર ઝીલે.

(હરિગીત)

અતિ ઉચ્ચ એ મંડપ પરે સુરહસ્તથી પુષ્પો ખરે,
આ સ્ફટિકના નભમંડળે તારા શું નવનવલા ઊગે?
કિરણો રતનની ભીંતના, વારિ-તરંગ સમા દીસે,
શું જિન તણા ઉપદેશનો અમૃત-મહોદધિ ઊછળે?

(વસંતતિલકા)

વૈડૂર્યરત્ન તણી સુંદર પીઠ શોભે,
જ્યાં સોળ સીડી શુભમંગળદ્રવ્યરાજે,
છે ધર્મચક્ર અતિશોભિત યક્ષ માથે,
આરા સહસ્ર થકી બાળ દિનેશ લાજે.
એ પીઠ ઉપર સુવર્ણની પીઠ બીજી,
ફેલાવતી અતિ મનોહર પીત જ્યોતિ;
સુચિહ્ન આઠ ધ્વજ સુંદર ત્યાં ફરુકે.
જે સિદ્ધના ગુણ સમા અતિ સ્વચ્છ શોભે.
કાન્તિમતી વિવિધ રત્નની પીઠ ત્રીજી,
ફેલાવતી વિવિધ રંગની રમ્ય જ્યોતિ;
સુરહસ્તનાં સુમન, મંગળ દ્રવ્ય રાજે,
ચઉવિધ સુરગણ પીઠ પવિત્ર પૂજે.

(શાર્દૂલવિક્રીડિત)

શોભે ગંધકુટી સુગંધસ્ફુરતી, પુષ્પે ધૂપે મ્હેકતી,
માળા મોતીની ઝુલતી ગગનને રત્નદ્યુતિ રંગતી;
રત્નોમય શિખરો પરે મનહરા લાખ્ખો ધજા લ્હેરતી,
શોભાની અધિદેવતા! શું તુજમાં જગશ્રી મળી સામટી?

(વસંતતિલકા)

દિવ્યપ્રભામય સિંહાસન ત્યાં અનેરું,
સુવર્ણનું, બહુમૂલા મણિએ જડેલું;
દૈવી સહસ્રદળ પંકજ લાલ સોહે,
જે પંકજે સુર-મનુજનું ચિત્ત મોહે,

(ઉપજાતિ)

ઊંચે ચતુરાંગુલ જિન રાજે.
ઇંદ્રો, નરેંદ્રો, મુનિરાજ પૂજે;
જેવું નિરાલંબન આત્મદ્રવ્ય,
તેવો નિરાલંબન જિનદેહ.

(હરિગીત)

ચામર ઢળે ચોસઠ પ્રભુને ક્ષીર-અમૃત-ઉજળાં,
શું ક્ષીરસમુદ્રતરંગ ને ગિરિનિર્ઝરો જિન સેવતા?
ત્રણ છત્ર શોભેજિનશિરે જિનકીર્તિની મૂર્તિ સમા,
મૌક્તિકપ્રભા થકી ચંદ્ર ને રત્નાંશુથી ભાસ્કર સમા.
યોજનવિશાળ અશોક તરુવર શોકતિમિર નિવારતું,
મણિસ્કંધ, મણિમય પત્ર ને મણિપુષ્પથી શું શોભતું!
શાખા અનેક ઝુલે અને અલિગણ મધુર ગુંજન કરે,
શું વૃક્ષ હસ્ત હલાવતું બહુ ભક્તિથી જિનને સ્તવે?

(તોટક)

[1]ચતુરાનનશોભિત જિન દીસે,
અશુચિ નહિ દિવ્ય શરીર વિષે;
નહિ રોગ, ક્ષુધા, ન જરા તનમાં
ન નિમેષ અહો! [2]નયનાંબુજમાં,
મણિપુંજ, સુધારસ, ચંદ્ર થકી
વધુ સુંદરતા જિન દેહ તણી;

---

૧. ચારમુખ ૨. નયનરૂપી કમળ.

અતિ સૌમ્ય પ્રસન્ન મુખાંબુજમાં
ભવિનેત્ર-અલિ બહુ લીન બન્યા.
જિનદેહદિવાકર તેજ વિષે,
સુરતારકવૃંદનું તેજ છુપે;
રવિબિંબપ્રભા થકી કીર્તિ ઘણી
જિનભાસ્કર-[1]ઓજસમંડળની.
સુર-દાનવ-મર્ત્યજનો નિરખે
સ્વભવાંતર સાત પ્રમોદ વડે-
જિનદેહપ્રભા અતિ પાવનમાં
-જગના બહુમંગળ દર્પણમાં.
ઘનગર્જનશી જિનવાણી ઝરે,
ભવિચિત્તમયૂર શું નૃત્ય કરે!
સુર-દુંદુભિવાદ્ય બજે નભમાં,
ફૂલવૃષ્ટિ થતી બહુ યોજનમાં.
અતિ કર્ણમધુર પ્રભુધ્વનિમાં,
ગણી વિસ્મિત થાય 'શી ગંભીરતા';
ધ્વનિઘોષ વડે ભવિચિત્ત ભીંજે,
શુચિ જ્ઞાન સૂઝી ભવતાપ બુઝે.
ધ્વનિ દિવ્ય નિરક્ષર એક ભલે,
બહુરૂપ બને, જીવ સૌ સમજે;
જયમ મેઘ તણું જળ એક ભલે,
તરુભેદ વડે બહુ ભેદ લહે.

---

1. ભામંડળ

જિનનાદ ઝીલી બહુ જ્ઞાની બને,
વ્રતધારી અને નિર્ગ્રંથ બને;
મુનિરાજ ગણી જિનવાણી વડે
સ્વ-અનુભવતાર અખંડ કરે.

(વસંતતિલકા)

અંકુર એક નથી મોહ તણો રહ્યો જ્યાં;
અજ્ઞાન-અંશ બળી ભસ્મરૂપે થયો જ્યાં;
આનંદ, જ્ઞાન, નિજ વીર્ય અનંત છે જ્યાં,
ત્યાં સ્થાન માગું-જિનના ચરણાંબુજોમાં.
જે આભમાં જગત આ પરમાણુતુલ્ય,
તે અંતહીન નભનું જહીં પૂર્ણ જ્ઞાન;
સૌ દ્રવ્યના યુગપદે ત્રણ કાળ જાણે,
તે નાથને નમન હો મુજ નમ્રભાવે.
દૈવી સમોસરણમાં નહિ રાગ કિંચિત્,
ધૂલિ મલિન પર જ્યાં નહિ દ્વેષ કિંચિત્;
ધૂલિ, સમોસરણ કેવળ જ્ઞેય જેમાં,
તે જ્ઞાનને નમન હો જિનજી! અમારાં.

(શિખરિણી)

ભલે સો ઈંદ્રોના, તુજ ચરણમાં શિર નમતા,
ભલે ઈંદ્રાણીના રતનમય સ્વસ્તિક બનતા;
નથી એ જ્ઞેયોમાં તુજ પરિણતિ સન્મુખ જરા,
સ્વરૂપે ડૂબેલા, નમન તુજને, ઓ જિનવરા!

(વસંતતિલકા)

જગના અગાધ તિમિરે પ્રભુ! સૂર્ય તું છે,
આજ્ઞાન-અંધ જગનું પ્રભુ ! નેત્ર તું છે;
ભવસાગરે પતિતનું પ્રભુ ! નાવ તું છે.
માતા,પિતા,ગુરુ,જિનેશ્વર! સર્વ તું છે.
તીર્થંકરો જગતના જયવંત વર્તો,
ૐકારનાદ જિનનો જયવંત વર્તો;
જિનના સમોસરણ સૌ જયવંત વર્તો,
ને તીર્થ ચાર જગમાં જયવંત વર્તો.

(અનુષ્ટુપ)

સમોસર્ણ જિનેશ્વરનું, શાસ્ત્રમાં બહુ વર્ણવ્યું;
પરંતુ એ મહાવર્ણનું, બિંદુ માત્ર તહીં કહ્યું.
વિના જોયે ન સમજાયે, સમોસર્ણ જિનેશનું;
ભરતે ભાગ્ય ન આ કાળે, મહાભાગ્ય વિદેહીનું.

(વસંતતિલકા)

જિનના સમોસરણનું અહીં ભાગ્ય છે ના,
દિવ્યધ્વનિ શ્રવણનું પણ ભાગ્ય છે ના;
તોયે સીમંધર અને વીરના ધ્વનિના,
પડઘા સુણાય મધુરા હજુ આગમોમાં.

(અનુષ્ટુપ)

વિક્રમશક પ્રારંભે, ઘટના એક બની મહા;
વિદેહી ધ્વનિના રણકા, જેથી આ ભરતે મળ્યા.

(હરિગીત)

બહુ ઋદ્ધિધારી કુંદકુંદ મુનિ થયા એ કાળમાં,
જે શ્રુતજ્ઞાનપ્રવીણ ને અધ્યાત્મરત યોગી હતા;
આચાર્યને મન એકદા જિનવિરહતાપ થયો મહા,
રે! રે! સીમંધરજિનના વિરહા પડ્યા આ ભરતમાં!

(શાર્દૂલવિક્રીડિત)

એકાએક છૂટ્યો ધ્વનિ જિનતણો ' સદ્ધર્મવૃદ્ધિ હજો'
સીમંધરજિનના સમોસરણમાં, ના અર્થ પામ્યા જનો;
સંધિહીન ધ્વનિ સૂણી પરિષદે આશ્ચર્ય વ્યાપ્યું મહા,
થોડી વાર મહીં તહીં મુનિ દીઠા અધ્યાત્મમૂર્તિ સમા.
જોડી હાથ ઊભા પ્રભુ પ્રણમતા, શી ભક્તિમાં લીનતા!
નાનો દેહ અને દિગંબર દશા, વિસ્મિત લોકો થતા;
ચક્રી વિસ્મય ભક્તિથી જિન પૂછે'હે નાથ! છે કોણ આ?'
-છે આચાર્ય સમર્થ એ ભરતના સદ્ધર્મવૃદ્ધિકરા.

(અનુષ્ટુપ)

સૂણી એ વાત જિનવરની, હર્ષ જનહૃદયે વહે;
નાનકડા મુનિકુંજરને, 'એલાચાર્ય' જનો કહે.

(હરિગીત)

પ્રત્યક્ષ જિનવર દર્શને બહુ હર્ષ એલાચાર્યને,
ૐકાર સૂણતાં જિન તણો, અમૃત મળ્યું મુનિહૃદયને;
સપ્તાહ એક સૂણી ધ્વનિ, શ્રુતકેવળી પરિચય કરી,
શંકા નિવારણ સહુ કરી, મુનિ ભરતમાં આવ્યા ફરી.

(વસંતતિલકા)

વીરનો ધ્વનિ ગુરુપરંપર જે મળેલો,
પોતે વિદેહ જઈ દિવ્ય ધ્વનિ ઝીલેલો;
તે સંઘર્યો મુનિવરે પરમાગમોમાં
ઉપકાર કુંદમુનિનો બહુ આ ભૂમિમાં.
આ ક્ષેત્રના ચરમ જિન તણા સુપુત્ર,
વિદેહના પ્રથમ જિન તણા સુભક્ત;
ભવમાં ભૂલેલ ભવિ જીવ તણા સુમિત્ર,
વંદું તને ફરી ફરી મુનિ કુંદકુંદ!

(અનુષ્ટુપ)

નમું હું તીર્થનાયકને, નમું ૐકારનાદને;
ૐકાર સંઘર્યો જેણે નમું તે કુંદકુંદને.
અહો ! ઉપકાર જિનવરનો, કુંદનો, ધ્વનિદિવ્યનો;
જિન-કુંદ-ધ્વનિ આપ્યાં, અહો! તે ગુરુકહાનનો.

શ્રી પદ્મનંદિઆચાર્ય કૃત

જિનપૂજાષ્ટકં

(વસંતતિલકા)

જાતિર્જરામરમણમિત્યનલત્રયસ્ય
જીવાશ્રિતસ્ય બહુતાપકૃતો યથાવત્ ।
વિધ્યાપનાય જિનપાદયુગાગ્રભૂમૌ
ધારાત્રયં પ્રવરવારિકૃતં ક્ષિપામી ॥ ૧ ॥

યદ્વદ્વચો જિનપતેર્ભવતાપહારિ
નાહં સુશીતલમપીહ ભવામિ તદ્વત ।
કપૂરચંદનમિતીવ મયાપિતં સત્
ત્વત્પાદપંકજસમાશ્રયણં કરોતિ ॥ ૨ ॥

રાજત્યસૌ શુચિતરાક્ષતપુંજરાજિ-
ર્દત્તાધિકૃત્ય જિનમક્ષતમધૂર્તૈઃ ।
વીરસ્ય નેતરજનસ્ય તુ વીરપટ્ટો
બદ્ધઃશિરસ્યાંતિતરાં શ્રિયમાતનોતિ ॥ ૩ ॥

સાક્ષાદપુષ્પશર એષ જિનસ્તદેનં
સંપૂજયામિ શુચિપુષ્પસુરૈર્મનોજ્ઞૈઃ।
નાન્યં તદાશ્રયતયા કિલ યન્ન તત્ર
તત્તાત્ર રમ્યમધિકાં કુરુતે ચ લક્ષ્મીમ્ ॥ ૪ ॥

દેવોયમિન્દ્રિયબલં પ્રલયં કરોતિ
નેવેધમિન્દ્રિયબલપ્રદખાધમેતત્ ।